

Πηγή: ourbalkans.wordpress.com

Φθινόπωρο 1944 στην απελευθερωμένη Ελλάδα. Έχοντας αντιληφθεί ότι, παρά τις όποιες προσπάθειες συμβιβασμού, η κατάσταση στη χώρα βαίνει προς τη σύγκρουση, η ηγεσία του ΚΚΕ στέλνει, μεταξύ 12 και 15 Νοεμβρίου, μια τριμελή αποστολή αποτελούμενη από τους **Ανδρέα Τζήμα, Στέργιο Αναστασιάδη και Λευτέρη Ματσούκα (Μπαρμπαλέξη)** στα γειτονικά βαλκανικά κράτη προκειμένου να παρουσιάσουν την κατάσταση στην Ελλάδα, τα συνακόλουθα διλήμματα του ΚΚΕ και να λάβουν συμβουλές διερευνώντας παράλληλα τις δυνατότητες πολιτικής και υλικής στήριξης του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ σε περίπτωση σύγκρουσης.

Το εξασέλιδο μεταφρασμένο ντοκουμέντο που ακολουθεί παρουσιάζει ιστορικό και πολιτικό ενδιαφέρον καθώς φανερώνει τις μεγαλύτερες επιφυλάξεις και διλήμματα του ΚΚΕ σε σχέση με την ενδεδειγμένη **στάση απέναντι στους Βρετανούς και το αντι-κομμουνιστικό μπλοκ στην Ελλάδα** αλλά και την ανησυχία του για τη **γιουγκοσλαβική στάση στο μακεδονικό** όπως και το αγωνιώδες ερώτημα **αν η τύχη της Ελλάδας έχει ρυθμιστεί απ' τους Συμμάχους.**

Επιπλέον, γίνεται εμμέσως φανερή η **διαφορά αντίληψης των Γιουγκοσλάβων σε σχέση**

με τους Σοβιετικούς στο ζήτημα της κυβέρνησης εθνικής ενότητας όταν μετά την προτροπή του Τίτο: *«στην κυβέρνηση δεν πρέπει να επιτρέψετε να έχουν εκείνοι μεγαλύτερη επιρροή»*, η αντιπροσωπεία του ΚΚΕ θα απαντήσει:

> «Εμείς στο τέλος ακούσαμε και εσάς όσον αφορά στην κυβέρνηση, ακούσαμε και τη σοβιετική αποστολή στο Κάιρο η οποία συμβούλευσε να μπούμε στην κυβέρνηση μ' αυτούς».

Φυσικά κανένα ντοκουμέντο από μόνο του δε φωτίζει ολόκληρη την πραγματικότητα. Χρειάζεται συνολική γνώση των δεδομένων προκειμένου να συναχθούν τα κατάλληλα συμπεράσματα. Θεωρούμε όμως ότι το συγκεκριμένο είναι από τα χρησιμότερα καθώς βοηθάει στο να καταρριφθούν μία σειρά από λανθασμένες ερμηνείες και προσεγγίσεις των Δεκεμβριανών στους ιστορικούς κύκλους ή στη δημόσια σφαίρα.

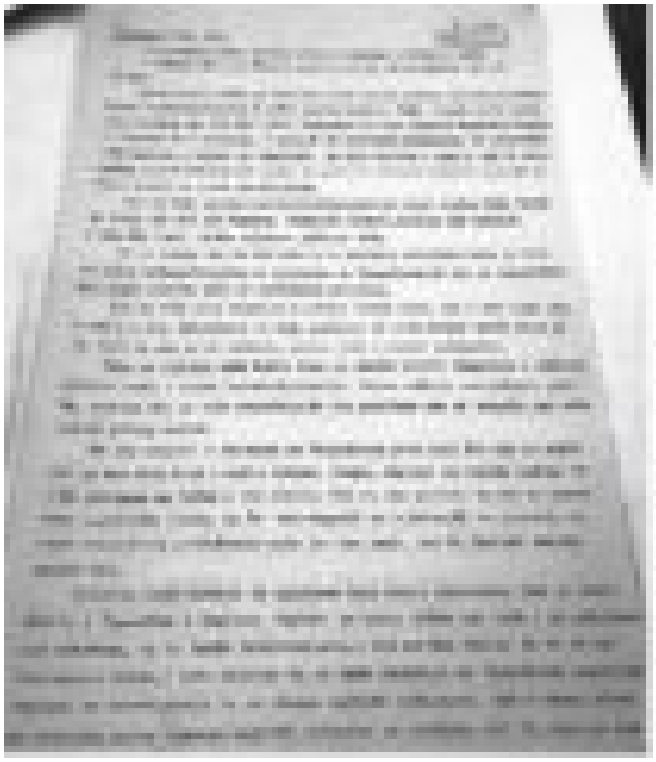
Στις 30/11/1944, λίγες μόνο ημέρες πριν το ξέσπασμα των Δεκεμβριανών στην Αθήνα και ενώ το κορυφαίο ζήτημα αντιπαράθεσης είναι **ο αφοπλισμός του ΕΛΑΣ,** ο Στέργιος Αναστασιάδης, ένας εκ των τριών που πήραν μέρος στις συζητήσεις στο Βελιγράδι και τη Σόφια τηλεγραφεί, από τη Θεσσαλονίκη, στον γενικό γραμματέα του ΚΚΕ, Γιώργη Σιάντο, διατυπώνοντας λακωνικά αυτό που αποκόμισε από τις συναντήσεις:

> «Είδα τους Βούλγαρους και τον Τίτο. Συμβουλεύουν να μην επαναλαμβάνω να μην αφοπλιστούμε. Καμία επαναλαμβάνω καμία βρετανική ανάμιξη.»
>
> **Πηγή:** Βρετανικά αρχεία, Φάκελος W.O. 204/8903, Political Reports and Special Intelligence Middle East Reports

Το συγκεκριμένο τηλεγράφημα θα πέσει στα χέρια των Βρετανών μετά από κατάληψη των γραφείων του ΚΚΕ, όπως αναφέρεται, στις 4/12/1944 (αν και η ορθότερη ημερομηνία είναι μάλλον η 6η Δεκέμβρη όταν καταλαμβάνονται και λεηλατούνται τα κεντρικά γραφεία του ΕΑΜ στην Αθήνα) και θα σταλεί σε διάφορους Βρετανούς αποδέκτες στις 15 Δεκεμβρίου.

Μετά τη σύντομη αυτή εισαγωγή σας αφήνουμε να διαβάσετε αυτούσιο το πρακτικό της συνάντησης της αντιπροσωπείας του ΚΚΕ με τον Γιόζιπ Μπροζ Τίτο.

(**Πηγή:** http://prin.gr/?p=12787)

1

Αρχείο Γιόζιπ Μπροζ Τίτο[1]

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΙΤΟ-ΕΛΛΗΝΩΝ[2]

Ο εκπρόσωπος του ελληνικού Κόμματος μιλάει για τις δυνάμεις στην Ελλάδα και λέει: Στην Ελλάδα πλέον δεν υπάρχουν Γερμανοί εκτός από 14.000 στην Κρήτη. Άγγλους έχει περίπου 15.000.

Η απελευθέρωση της Ελλάδας είναι αποτέλεσμα του αγώνα του Κόκκινου στρατού, των εθνικοαπελευθερωτικών στρατευμάτων της Γιουγκοσλαβίας και του ελληνικού λαϊκού στρατού. Ο στρατός μας αριθμεί μετά την απελευθέρωση περίπου 100.000 ανθρώπους. Ο διοικητής λέγεται Σαράφης Μάντακας[3]. Ο στρατός αποτελείται από 9 μεραρχίες. Σ' αυτές το 60 τοις εκατό είναι κομμουνιστές. Το 50 τοις εκατό όλων των στελεχών στον στρατό

είναι κομμουνιστές. Απ’ όλους τους αξιωματικούς στον στρατό το 25 τοις εκατό είναι παλαιοί αξιωματικοί. Όλοι οι υπόλοιποι είναι καινούριοι ή εφεδρικοί αξιωματικοί οι οποίοι πάλεψαν καλά τον καιρό της απελευθέρωσης.

Όσον αφορά στο εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα τα πράγματα είναι ως εξής: Το Κόμμα μας αριθμεί περίπου 250.000 μέλη. Το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα, και ιδιαίτερα το ΕΑΜ συσπειρώνει 2.000.000 ανθρώπους. Η ελληνική νεολαία ακόμα παραπάνω.

Από αυτά τα στρατεύματα περίπου οι 10.000 ήταν στη λαϊκή πολιτοφυλακή η οποία υπήρχε σε ολόκληρη την Ελλάδα. Ωστόσο βάσει συμφωνίας με τον Παπανδρέου εμείς τη διαλύσαμε. Ως όργανο της τάξης τώρα υπάρχει η εθνοφυλακή.

Όσον αφορά την ισχύ της αντίδρασης στην Ελλάδα, ο Ζέρβας αριθμεί περίπου 4.000 άτομα γύρω από την Αθήνα και τη Β. Μακεδονία κοντά στα βουλγαρικά σύνορα. Στα υπόλοιπα μέρη υπήρχαν περίπου 3.500 αλλά τους διαλύσαμε, σκοτώσαμε 1.500 και τους υπόλοιπους τους αιχμαλωτίσαμε.

Η βάση για την έναρξη του αγώνα μας ήταν η πάλη εναντίον του κατακτητή και η διατήρηση της ελευθερίας της Ελλάδας και της ακεραιότητάς της. Έπειτα η επίλυση των εσωτερικών ζητημάτων, ιδιαίτερα όσον αφορά στη μοναρχία. Με αυτά τα συνθήματα συγκεντρώσαμε γύρω μας την πλειονότητα του ελληνικού λαού.

Εμείς ήρθαμε σε συμφωνία με τον Παπανδρέου πρώτον επειδή μπορούσαμε καθώς όλη η δύναμη ήταν στα δικά μας χέρια. Δεύτερον, οι Άγγλοι ξεκίνησαν να ασκούν έντονη πίεση στην Ελλάδα υπ’ αυτή την έννοια. Μας απείλησαν ακόμη ότι αν δεν δημιουργήσουμε κυβέρνηση ενότητας θα μας επιτεθούν με στρατό. Εμείς συνεχίζουμε αυτή τη συνεργασία με τον αντιδραστικό Παπανδρέου καθότι είμαστε μόνοι, επειδή οι Άγγλοι στ’ αλήθεια θα μας επιτίθονταν.

Η πολιτική του Κόμματός μας έχει κυρίως φέρει καλά αποτελέσματα. Αυτή έχει αναστατώσει και τον Παπανδρέου και τους Άγγλους. Οι Άγγλοι ήθελαν την Ελλάδα χωρίς τάξη και με αμοιβαίες συγκρούσεις για να μπορούν ευκολότερα να επέμβουν. Και έκαναν τα πάντα ώστε να σιγουρέψουν ότι η επέμβαση θα λάβει χώρα. /Γι’ αυτό πιστεύουμε ότι η συνεργασία μας με τον Παπανδρέου είναι σωστή/ Οι Άγγλοι δεν επιτρέπουν να συλληφθούν οι μεγαλύτεροι προδότες. Και μόνο στην ίδια την Αθήνα σε διάφορα μέρη ζουν οι μεγαλύτεροι κακοποιοί οπλισμένοι, αλλά αυτούς

κανείς δεν τολμάει να τους αγγίξει. Όταν έγινε μία μεγάλη διαδήλωση στην Αθήνα αυτά τα στοιχεία πυροβολούσαν τη μάζα μέσα από ένα καφενείο και σκότωσαν αρκετές χιλιάδες ανθρώπους. Και παρ' όλα αυτά οι Άγγλοι δεν επέτρεψαν να συλληφθούν. Αυτοί απλά τους φυλάνε για τη δημιουργία τέτοιων προβοκατσιών και ταραχών στις πόλεις μας.

Τίτο: Γιατί ακούτε τους Άγγλους;

Έλληνας: Για να καταστεί αδύνατη η επέμβασή τους εναντίον μας.

Τίτο: Αυτή είναι η πιο συνηθισμένη τους απάτη και απειλή. Αυτοί δεν θα έρθουν αυτό είναι σίγουρο επειδή και να θέλουν δεν μπορούν. Κι εμάς μας απείλησαν παρομοίως, αλλά βλέπετε ότι δεν μπόρεσαν μες σ' αυτή την κατάσταση να κάνουν κάτι με τη βία. Και τους συμμορίτες πρέπει να τους τιμωρήσετε κι ας απειλούν 100 αγγλικές αυτοκρατορίες με επέμβαση. Ποια είναι η δύναμή σας, αν δεν μπορείτε ούτε αυτό; Μετά απ' αυτό ας μάθει όλος ο κόσμος λίγο για την κατάσταση σ' εσάς. Για παράδειγμα η κατάσταση στην Αθήνα θα πρέπει σίγουρα να δημοσιοποιηθεί.

Έλληνας: Εμείς μιλάμε γι' αυτό στην Ελλάδα όμως εκτός Ελλάδας δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα επειδή δεν έχουμε κανένα πόρο και δυνατότητες γι' αυτό.

Τίτο: Και πώς θα φέρονται οι Άγγλοι όταν γίνουν ανεξέλεγκτοι μετά τον πόλεμο; Θέλετε να καταστείτε πλήρως αγγλική αποικία;

Έλληνας: Γι' αυτό και ήρθαμε σ' εσάς. Αυτοί ενισχύουν όλο και περισσότερο τις προβοκάτσιές τους. Εμείς θα θέλαμε να γνωρίζουμε αν η πατρίδα μας έχει προδοθεί από την άλλη πλευρά**[4].**

Τίτο: Πώς μπορείτε καν να το σκέφτεστε αυτό; Από σας εξαρτώνται τα πάντα. Εσείς νομίζετε ότι σ' εμάς δεν έχουν επιχειρήσει προβοκάτσιες. Αλλά εμείς έχουμε θέσει τους όρους και αν δεν τηρούνταν εμείς θα απορρίπταμε τα πάντα από την πλευρά τους. Εμείς δεν φοβόμασταν και να τους πολεμήσουμε αν χρειαστεί για την ανεξαρτησία μας. /Φέρνει το παράδειγμα του Βις / Πόσα δεν έταξαν και σ' εμάς και δεν έδωσαν τίποτα. Αλλά γι' αυτό εμείς κάνουμε συμφωνίες με αυτούς που θέλουμε./ Συμφωνία Τολμπούχιν-Τίτο, βοήθεια απ' την ΕΣΣΔ σε σιτάρι κ.ο.κ./

Έλληνας: Ναι αλλά μετά την απελευθέρωση σ' εμάς οι Άγγλοι ενίσχυσαν ακόμα παραπάνω

την πίεσή τους, ιδιαίτερα από οικονομική άποψη.

Τίτο: Κι εμάς ήθελαν να μας εκβιάσουν με την πείνα. Όμως εμείς θα πεινάσουμε ακόμα τρία χρόνια και δεν θα δεχτούμε σ' αυτό το θέμα οποιαδήποτε ανάμιξη στα δικά μας ζητήματα. Έχετε ακούσει για την απόρριψη εκ μέρους μας της βοήθειας της UNRRA. Αυτοί θα ήθελαν να μας κατακτήσουν με τους υπαλλήλους τους. Όμως εγώ πιστεύω ότι σ' εσάς (η κατάσταση) είναι πιο δύσκολη, αλλά πρέπει παρ' όλα αυτά να κρατήσετε γερά τα επιτεύγματά σας στα χέρια σας.

Έλληνας: Η δυσκολία βρίσκεται στο ότι είμαστε μακριά από την ΕΣΣΔ και δεν μπορούμε να υπολογίζουμε στη βοήθειά της.

Τίτο: Αυτό μένει να το δούμε. Αλλά ένα είναι το κύριο. Πρέπει να έχετε στρατό. Πρέπει να εφαρμόσετε μέχρι το τέλος την πολιτική για την οποία αγωνίστηκε ο ελληνικός λαός και τρίτον στην κυβέρνηση δεν πρέπει να επιτρέψετε να έχουν εκείνοι μεγαλύτερη επιρροή.

3

Έλληνας: Εμείς στο τέλος ακούσαμε και εσάς όσον αφορά στην κυβέρνηση, ακούσαμε και τη σοβιετική αποστολή στο Κάιρο η οποία συμβούλευσε να μπούμε στην κυβέρνηση μ' αυτούς. Κατά τ' άλλα ο στρατός είναι στα χέρια μας. Περαιτέρω, εμείς διοικούμε στην πραγματικότητα όλη την Ελλάδα εκτός απ' τις περιοχές που είναι ο Ζέρβας και στη Βόρεια Μακεδονία.

Τίτο: Επιπλέον, αυτοί θέλουν να σας βάλουν να φιλονικείτε με τους γείτονές σας με κάθε κόστος.

Έλληνας: Ναι, η ελληνική αντίδραση προβάλλει παντού τέτοια συνθήματα: Μεγάλη Ελλάδα με τη Σόφια και τα Μπίτολα (Μοναστήρι). Αυτή η πολιτική βοηθιέται απ' έξω.

Τίτο: Γι' αυτό κι εσείς πρέπει να διεξάγεται μαζική προπαγάνδα, να επιφέρετε χτυπήματα στην αντίδραση, να την εκθέσετε μπροστά στον λαό και στο εξωτερικό τι στην πραγματικότητα αυτή θέλει.

Έλληνας: Εμείς καταλαβαίνουμε το παιχνίδι της ελληνικής αντίδρασης κι αγωνιζόμαστε εναντίον της. Εμείς λέμε ότι αυτό δεν είναι μόνο εναντίον των γειτόνων μας αλλά και εναντίον της ΕΣΣΔ.

Ιδού το σε ποια ζητήματα ιδιαίτερα στεκόμαστε σήμερα στην Ελλάδα:

Να διαλυθούν όσο το δυνατόν συντομότερα όλες οι δυνάμεις οι οποίες συνεργάστηκαν με τους Γερμανούς. Αυτές οι δυνάμεις σήμερα συνεργάζονται στενά με τους Άγγλους.

Να συλληφθούν όλοι οι προδότες και να δικαστούν. Εμείς έχουμε συλλάβει πάνω από χίλιους αλλά θα θέλαμε και να τους εκκαθαρίσουμε. Επίσης πήραμε απόφαση να διαλυθεί η χωροφυλακή στις πόλεις.

Όσον αφορά τον στρατό συνεννοηθήκαμε με τον Παπανδρέου να δημιουργηθεί νέος στρατός αλλά υπό την προϋπόθεση όλοι οι αξιωματικοί μας να μπουν μέσα. Αν αυτό δεν εκπληρωθεί δεν θα παραδώσουμε τα όπλα.

Τίτο: Πείτε αν είναι αλήθεια ότι δεν αναγνωρίζονται οι πράξεις των αξιωματικών σας τον καιρό του πολέμου και ότι όσοι δεν ήταν νωρίτερα αξιωματικοί και έγιναν στον πόλεμο είναι υποχρεωμένοι να παραδώσουν τα όπλα (πράγμα) για το οποίο θα πληρωθούν;

Έλληνας: Δεν είναι αλήθεια. Εμείς μοναχά συμφωνήσαμε όσοι δεν έχουν εκπαίδευση αξιωματικού να πάνε σε σχολές αξιωματικών. Εκείνοι για τους οποίους ακόμα κι εμείς ξέρουμε ότι δεν είναι κι οι πιο καλοί ως μαχητές θα είναι στις εφεδρείες. Αντιθέτως εμείς δεν θα διαλύσουμε τις μονάδες μας. Εμείς θεωρούμε ότι αυτό θα μας φέρει σε διαφωνία με τους Άγγλους όμως θα παρεκκλίνουμε τόσο ώστε και σε περίπτωση που δεν πάρουμε τις θέσεις που θέλουμε να μην τις απωλέσουμε κιόλας. Αντιθέτως θα πολεμήσουμε/παλέψουμε**[5]** μαζί τους.

Όσον αφορά την αστυνομία αυτοί φροντίζουν να οργανώσουν εθνική φρουρά.

Τίτο: Ναι, ο Παπανδρέου θα προσπαθήσει, αν εσείς δεν προλάβετε, να δημιουργήσει, με τη βοήθεια των Άγγλων οι οποίοι θα τον οργανώσουν, τον δικό του στρατό.

Έλληνας: Όχι, εμείς θα εργαστούμε ώστε αυτό να είναι λαϊκή πολιτοφυλακή.

Αυτοί ασκούν πίεση, εκτός των άλλων, και στη διοίκησή μας στην Ελλάδα. Θέλουν να ορίσουν στις περιοχές κυβερνήτες ή νομάρχες και μάλιστα να τους τοποθετήσει ο Παπανδρέου.

Εμείς, ωστόσο υποστηρίζουμε να τους εκλέξει ο λαός με εκλογές.

Όσον αφορά τις προμήθειες του στρατού μας και του λαού εμείς είχαμε τη δική μας οργάνωση ΜΤΑ**[6]** και αυτοί θέλουν να τη διαλύσουμε. Εμείς οι ίδιοι δεν έχουμε καθόλου πηγές για να παρέχουμε προμήθειες στην Ελλάδα. Θέλαμε να μας βοηθήσουν οι Σύμμαχοι, αλλά έως τώρα δεν έχουμε λάβει τίποτα.

Τίτο: Κι εμείς ακούμε πώς μεγάλα αγγλικά πλοία έρχονται στα λιμάνια σας και σας φέρνουν ψωμί.

Έλληνας: Αυτά τα πλοία δεν έρχονται στα λιμάνια μας, αλλά κάθονται με το ψωμί στην ανοιχτή θάλασσα. Αυτοί λένε το εξής: όσο δε συμφωνείτε να έρθει ο βασιλιάς στην Ελλάδα δεν θα έχετε ψωμί.

Κι αυτό είναι το μεγαλύτερο ζήτημα απ' όλα. Μόνο η Αθήνα κι ο Πειραιάς έχουν περίπου 1.200.000 κατοίκους. Πώς θα τους ταΐσουμε;

Στην πιο δύσκολη στιγμή μια φορά σκεφτόμασταν ότι θα ήταν καλό να μεταφέρουμε ένα μέρος του στρατού μας να πολεμήσει στη Γιουγκοσλαβία μαζί σάς εναντίον των Γερμανών, αλλά οι Άγγλοι δεν ήθελαν να ακούν για κάτι τέτοιο.

Άλλο ζήτημα είναι το ζήτημα της Μακεδονίας. Εμείς δουλέψαμε σε όλη τη διάρκεια του αγώνα να διασφαλίσουμε την ανεξαρτησία της χώρας μας. Όμως οι Άγγλοι βοηθούν τους αντιδραστικούς Μακεδόνες και τους αντιδραστικούς Έλληνες και αυτοί προβάλλουν συνθήματα εναντίον εκείνων που έρχονται απ' την πλευρά σας. Αυτοί οι αντιδραστικοί λένε στον λαό ότι ο Τίτο θέλει να καταλάβει τη Θεσσαλονίκη. Εμείς θα θέλαμε ν' ακούσουμε τις σκέψεις σας πάνω σ' αυτό. Ζητάτε την ανεξαρτησία όλης της Μακεδονίας;

Τίτο: Πουθενά δεν έχω θέσει ζήτημα να αλλάξουν τα σύνορα της Ελλάδας προς όφελος της Γιουγκοσλαβίας. Αλλά δε συμφωνώ μαζί σας στο ότι δεν έχετε δώσει στους Μακεδόνες τα εθνικά τους δικαιώματα, να μιλούν στη γλώσσα τους, να έχουν πλήρη αυτονομία και να αισθάνονται ελεύθεροι. Από δικές σας παρανοήσεις στο μακεδονικό ζήτημα φτάσαμε σε όλα αυτά, και δεν αποκλείεται κι οι Άγγλοι να 'χουν βάλει το χεράκι τους σ' αυτό το ζήτημα. Αυτοί θέλουν να ενισχύσουν αυτό το γεγονός για να διαλύσουν τις σωστές σχέσεις μας και να σας απομονώσουν απ' τον λαό σας. Εσείς έπρεπε να κρατήσετε γερά μία σωστή γραμμή σε αυτό το ζήτημα και να πάτε ως το τέλος. Ναι, οι Βούλγαροι έχουν επίσης λάθος αλλά εσείς φέρετε μεγάλη ευθύνη.

Έλληνας: Δεν είναι αλήθεια αυτό. Ο Τέμπο αλλά και άλλοι δικοί σας σύντροφοι στη πραγματικότητα ανοιχτά βοηθούν με τις εμφανίσεις τους την ελληνική αντίδραση. Και πρέπει να γνωρίζετε ότι όλη η Ελλάδα ξέρει τον Τέμπο ως αντιπρόσωπό σας επειδή τον έχουμε προπαγανδίσει πολύ. Η εμφάνισή του δεν ήταν όπως πρέπει. Εμείς δε λέμε ότι αυτός εφάρμοζε τη γραμμή σας μιλώντας έτσι αλλά αυτό δεν το ξέρει ο ελληνικός λαός. Αυτό το εκμεταλλεύονται στο εξωτερικό.

5

Πολλοί απ' τους Μακεδόνες ήταν Βούλγαροι φασίστες και αυτοί και τώρα βρίσκονται στη Βουλγαρία.

Κι εμείς στους Μακεδόνες δώσαμε πλήρη ελευθερία. Στην περιοχή των Σερρών, για παράδειγμα, σε όλα τα μακεδονικά σχολεία είναι κι η διοίκηση μακεδονική. Μία ήταν στην πραγματικότητα η αμφιλεγόμενη περίπτωση με τους Μακεδόνες. Ένα τάγμα τους δεν ήθελε να υπακούει, εμείς το περικυκλώσαμε κι αυτό πέρασε σ' εσάς. Αυτό είναι όλο. Εμείς δεν έχουμε σκοτώσει κανέναν. Δεν έχουμε σκοτώσει τους προδότες, πώς θα σκοτώναμε δικούς μας Μακεδόνες. Άλλο ένα πράγμα που πολλοί δικοί σας σφάλλουν. Η ελληνική Μακεδονία είναι εντελώς άλλο πράγμα. Λίγη γη υπάρχει που είναι καθαρά μακεδονική. Κατά 90 τοις εκατό την κατοικούν Έλληνες.

Τίτο: Κανείς από εμάς δεν έβαλε τέτοιο ζήτημα για τη Μακεδονία. Και όσον αφορά τη Θεσσαλονίκη αυτό πάντοτε ήταν ένα ζήτημα υπό συζήτηση. Αλλά γι' αυτό μπορούμε εύκολα να συνεννοηθούμε μετά τον πόλεμο για ενδεχόμενο πέρασμα/δίοδο όπως το είχε κάνει η παλιά Γιουγκοσλαβία ή με παρόμοιο τρόπο, επειδή γνωρίζετε ότι αυτό είναι ζήτημα ζωής για τη Μακεδονία. Όσο για τα σύνορα αυτά δεν θα τα καθορίσουμε εμείς αλλά η ΕΣΣΔ, η Αγγλία, η Αμερική. Δικό μας ζήτημα είναι να έρθουμε σε συμφωνία ως εδώ και όλα μεταξύ μας να είναι ξεκάθαρα.

Έλληνας: Το τελευταίο ζήτημα είναι το ζήτημα των επαφών με τα υπόλοιπα κόμματα, με το βουλγάρικο, με την ΕΣΣΔ και με εσάς επίσης.

Τίτο: Αυτό τώρα θα είναι ευκολότερο. Εμείς σύντομα θα καθαρίσουμε τη Μακεδονία και μπορείτε από κάθε άποψη να στηρίζεστε σ' εμάς. Ακόμα κι οικονομικά όσο το μπορούμε.

Το ΚΚ Γιουγκοσλαβίας επιθυμεί αδελφικές σχέσεις και επίλυση όλων των ζητημάτων τα οποία είναι πιθανώς αμφιλεγόμενα μεταξύ μας. Με αυτή την έννοια θα στείλω σ' εσάς 2

συντρόφους από εμάς, 1 Μακεδόνα κι εσείς ορίστε κάποιον, ας φτιάξουν επιτροπή η οποία θα μας δώσει συγκεκριμένες λεπτομέρειες για όλα τα αμφιλεγόμενα ζητήματα γύρω απ' τη Μακεδονία.

Κι εμείς θα σας βοηθήσουμε από κάθε άποψη επειδή αυτό θα είναι και για μας καλύτερο. Πρέπει να απομακρύνουμε το συντομότερο ο,τι μπορεί να οδηγήσει σε συγκρούσεις στα Βαλκάνια. Εμάς είναι προς το συμφέρον μας το Κόμμα σας να κρατάει τα πάντα. Θα σας το ξαναπώ: κρατήστε καλά τον στρατό στα χέρια σας. Όταν άκουσα για τη διάλυση των μονάδων σας θύμωσα. Ένα θα σας πω: καλύτερα να έχετε ένα σίγουρο τάγμα, παρά έξι υπουργούς στην κυβέρνηση. Οι στρατιώτες εύκολα θα διώξουν κάποιον που σας ενοχλεί απ' την κυβέρνηση. Ενώ άμα δεν έχετε στρατό δεν θα κάνετε τίποτα.

Έλληνας: Εμείς φροντίζουμε και θα θα φροντίσουμε ότι η αντίδραση δεν θα επικρατήσει στην Ελλάδα. Ο λαός είναι πλήρως με το μέρος μας. Πουθενά στην Ευρώπη ο λαός δεν είναι μέσα στον αγώνα όπως σ' εμάς. 500.000 άνθρωποι παίρνουν μέρος στις διαδηλώσεις και όταν η αντίδραση πυροβολεί τη μάζα, ο λαός δεν αμφιταλαντεύεται ως προς εμάς. Όταν ήρθε ο Ουίλσον, εμείς είχαμε ετοιμάσει υποδοχή

αλλά μόλις εμφανίστηκε σοβιετικός αξιωματικός η μάζα τον σήκωσε με το αυτοκίνητό του στον αέρα και επί δύο ώρες δεν μπορούσε να ξεφύγει απ' τον κόσμο. Μετά απ' αυτό περίμεναν να βγάλει λόγο. Αλλά φυσικά αυτός έφυγε γρήγορα.

Πρέπει να γνωρίζετε ότι απελευθερώσαμε γρήγορα τη χώρα μας μόνο με τα δικά μας στρατεύματα. Οι Άγγλοι έφταναν σε όλα τα μέρη 2-3 μέρες μετά από μας.

Τίτο: Πρέπει να ευγνωμονείτε για τη γρήγορη απελευθέρωσή σας τον Κόκκινο Στρατό ο οποίος ήλθε εδώ κι έτσι ήρθε όλος ο γερμανικός στρατός σ' εμάς.

Έλληνας: Ναι, οι Άγγλοι ήθελαν οι Γερμανοί να φύγουν ανενόχλητοι απ' τη χώρα μας. Εμείς μπορούσαμε να περικυκλώσουμε και να καταστρέψουμε ένα τμήμα τους, αλλά αυτοί δεν μας άφησαν.

Όμως απ' ευθείας βοήθεια στο πιο δύσκολο για εμάς ζήτημα εμείς δεν έχουμε. Εμάς δεν μας βοηθάει κανείς ούτε πολιτικά, ούτε υλικά, ούτε διπλωματικά.

Τίτο: Και πώς νομίζετε ότι μας βοήθησαν εμάς; Να 'μαστε εμείς πλούσιοι;

Έλληνας: Πώς δεν είστε πλούσιοι. Η χώρα σας είναι πλούσια. Η Σοβιετική Ένωση σας βοηθά, οι Άγγλοι δεν μπορούν να σας κάνουν τίποτα, στρατό έχετε μεγάλο.

Στο τέλος θα ήθελα να πω ότι οι σύντροφοί μας αύριο θα φύγουν κι ότι θα φύγω κι εγώ μαζί τους καθώς δεν έχω τι να πω εδώ. Μετά τις δηλώσεις του Τέμπο μα και του Τζίλας, τις οποίες χρησιμοποιεί η αντίδρασή μας, εγώ θέλω ν' αγωνιστώ με τους συντρόφους μου. Εγώ καταλαβαίνω την εσωτερική πολιτική σας. Αλλά πρέπει να ξέρετε ότι επιτιθέμενοι κατ' αυτόν τον τρόπο στην Ελλάδα σα να είμαστε εμείς η μοναδική δύναμη στα πράγματα εκεί, αυτές είναι επιθέσεις στις σχέσεις μας κι εμείς αυτό δεν μπορούμε να το δικαιολογήσουμε μπροστά στον λαό μας. Εμείς από τότε που αλλάξαμε τη γραμμή μας έτσι όπως μας δίδαξε η Κομιντέρν, το Κόμμα μας έχει μεγαλώσει εξαιρετικά.

Τίτο: Και μήπως έχουμε εμείς παραιτηθεί απ' τις αρχές της Κομιντέρν; Αλλά εγώ σας μιλάω σαν κομμουνιστής εσείς με μια κουβέντα έχετε καβαλήσει την ουρά της μπουρζουαζίας και δεν σας επιτέθηκε ο Τζίλας αλλά ο Παπανδρέου.

Ακούστε. Ένα θα σας πω. Μπορείτε να φύγετε. Όμως για μένα εσείς δεν είστε εδώ εκπρόσωπος Κόμματος αλλά της κυβέρνησής σας και αυτό είναι λιγάκι αυθαίρετη παραβίαση των σχέσεων. Ως επικεφαλής της χώρας μας θα σας πω ότι ποτέ δεν έχω θέσει ζητήματα τα οποία να σας πονούν τόσο. Στην πρώτη δημόσια διακήρυξη στη Δαλματία μίλησα για την Ιταλία και την Αυστρία σε σχέση με τα σύνορα, αλλά το μακεδονικό ζήτημα δεν το ανέφερα. Σας λέω ότι ο Ερκόλι**[7]** είναι σε πολύ δυσκολότερη θέση από εσάς, αλλά αυτός βλέπει τα πράγματα σωστά. Τώρα σας μιλάω σαν κομμουνιστής. Αν σ' εσάς επικρατήσει η αντίδραση, η Μακεδονία πρέπει να περιέλθει στα πλαίσια της Γιουγκοσλαβίας η οποία σήμερα αντιπροσωπεύει κάτι άλλο και όχι χώρα η οποία θέλει να επεκτείνει τα σύνορά της εις βάρος άλλων. Αλλά αν ακολουθήσετε σωστή πολιτική στο μακεδονικό ζήτημα και έχετε την εξουσία στα χέρια σας τότε

αυτό είναι και για μας καλύτερο και οι Μακεδόνες δεν θα έχουν τίποτα ενάντια στο να βρίσκονται όπου έχουν την ελευθερία τους. Και αν πάμε ακόμα πιο μακριά σας το λέω ειλικρινά, η ενδεχόμενη ομοσπονδία των βαλκανικών χωρών, η οποία με τη σειρά της εξαρτάται από εμάς, θα καταστήσει το ίδιο σε όποιον και να περιέλθει η ελληνική Μακεδονία. Το βασικό είναι ένα: τα δυο μας Κόμματα να εργαστούν σε πλήρη συμφωνία και να έχουν ξεκάθαρα όλα τα ζητήματα.

Έλληνες: Ο αντιπρόσωπός μας δεν μπορεί να κάτσει παραπάνω καθώς τον καλούμε. Αλλά το ζήτημα της ραδιοφωνικής σύνδεσης πρέπει να το τακτοποιήσετε το συντομότερο. Εμείς σας στέλνουμε τηλεγραφήματα κι εσείς δεν απαντάτε. Νομίζω ότι είστε υποχρεωμένοι να σκεφτείτε πώς πρέπει να βοηθήσετε την Ελλάδα.

Τίτο: Δεν έχω τίποτα εναντίον του να συμμετάσχει ο στρατός σας το ίδιο μαζί με το δικό μας στις μάχες εδώ εναντίον των Γερμανών. Μπορεί να είναι πιο ελαφρά εξοπλισμένος – εμείς θα τον εξοπλίσουμε. Και όταν επιστρέψει μπορεί να πάρει και πυροβόλα και τα πάντα. Εκτός αυτού, αυτό που είναι το πιο σημαντικό είναι ότι θα μπορέσει σε μεγάλο βαθμό να φέρει την αδελφότητα των λαών μας. Θα βάλουμε (σημ: τους Έλληνες στρατιώτες) υπό τη διοίκηση του Πέκο Ντάπτσεβιτς**[8],** το σώμα του οποίου είναι τελοσπάντων λίγο διεθνές. Θα σας πληροφορήσω πότε ακριβώς θα μπορέσει αυτό να πραγματοποιηθεί.

[Μουτζουρωμένο: Οι Έλληνες είναι ευχαριστημένοι. Χαιρετίζουν τον γιουγκοσλαβικό λαό και τον νέο "Στάλιν των Βαλκανίων" σύντροφο Τίτο.]

***Μετάφραση εγγράφου: Γιώργος Μιχαηλίδης**

.....

Σημειώσεις:

[1] Το έγγραφο μπορεί να αναζητηθεί στο Αρχείο Γιόζιπ Μπροζ Τίτο στα γιουγκοσλαβικά αρχεία στο Βελιγράδι υπό τον κωδικό: fond 836, Kabinet Maršala Jugoslavije (KMJ) I-2-a/34

[2] Αν και στο ίδιο το έγγραφο δεν αναφέρεται ποιοι απαρτίζουν την ελληνική αποστολή ενώ ως ημερομηνία αναφέρεται τέλη '44 είναι γνωστό ότι η ελληνική αποστολή που μετέβη σε Σόφια και Βελιγράδι, με εντολή Σιάντου, μεταξύ 12-15 Νοέμβρη, απαρτιζόταν απ' τους Λευτέρη Ματσούκα, Στέργιο Αναστασιάδη και Ανδρέα Τζήμα.

[3] Εδώ προφανώς γίνεται αναφορά σε δύο πρόσωπα στους Στέφανο Σαράφη και Εμμανουήλ Μάντακα.

[4] Προφανώς εδώ γίνεται αναφορά στην πολιτική της ΕΣΣΔ, ενδεχομένως στον απόηχο της συνάντησης Στάλιν-Τσώρτσιλ που έλαβε χώρα στη Μόσχα, στα μέσα Οκτώβρη του 1944.

[5] Το αυτοπαθές ρήμα boriti se μπορεί να αποδοθεί ως "μάχομαι", "αγωνίζομαι", "πολεμώ",

“παλεύω”.

[6] Ο λόγος γίνεται μάλλον για την εαμική οργάνωση της Εθνικής Αλληλεγγύης

[7] Προσωνύμιο του γενικού γραμματέα του ΚΚ Ιταλίας, Παλμίρο Τολιάτι

[8] Ο Πέκο Ντάπτσεβιτς (Peko Dapčević), παλιός εθελοντής στις Διεθνείς Ταξιαρχίες του ισπανικού εμφυλίου, ήταν εκείνη την εποχή διοικητής της 2ης Προλεταριακής Ταξιαρχίας Κρούσης του γιουγκοσλαβικού εθνικοαπελευθερωτικού στρατού και της 1ης Στρατιάς που δρούσε στην κεντρική και νότια Σερβία.